

Čínská ekonomická základna se zmenšuje

NI nationalinterest.org/feature/china-s-economic-base-dwindling-206248

25. února 2023

Když Peking nedávno oznámil, že čínská populace se zmenšila, média správně věnovala této zprávě pozornost. Pokrytí široce spekulovalo, že zmenšující se populace by mohla nějakým způsobem ohrozit ambice Číny stát se dominantní světovou ekonomikou. Ačkoli většina z těchto příběhů postrádala jasno v tom, proč a proč, přesto byly na dobré cestě. Když se podrobně zváží demografické trendy – ty důvody a proč – čínská demografie se zvedne a stane se jedinou největší ekonomickou událostí posledních desetiletí, která výrazně zpomalí tempo rozvoje Číny. Kdysi převládající vnímání Číny jako neodolatelného ekonomického molocha se bude muset změnit.

Čísla nedávno zveřejněná oficiálním čínským statistickým úřadem jsou navenek dostatečně nápadná. Ukazují pokles populace národa o přibližně 850 000 od posledního sčítání lidu. Demografové Organizace spojených národů (OSN) na základě těchto čísel předpovídají budoucí pokles populace, ze současných 1,4 miliardy lidí na 1,3 miliardy v roce 2050 a přibližně 800 milionů do konce století. Indie předstihne Čínu jako nejlidnatější země světa za méně než deset let. A Čína může udělat jen málo, aby tento trend zastavila. Ještě důležitější je, že Peking může udělat jen málo pro to, aby zmírnil zpomalující účinky tohoto trendu na ekonomické vyhlídky země.

Rozhodujícím ekonomickým faktorem v tomto demografickém obrazu není ani tak hrubý populační trend, ale spíše akutní nedostatek lidí v produktivním věku, kterým Čína čelí. Díky desetiletím trvajícím uvalování politiky jednoho dítěte na čínské rodiny Pekingem – posledních čtyřicet pět let, až donedávna – nyní národ čelí akutnímu nedostatku mladých pracovníků, kteří by nahradili obrovskou generaci, která nyní odchází do důchodu. Počty lidí v produktivním věku – podle konvence mezi patnácti a šedesáti čtyřmi lety – od roku 2010 ve skutečnosti téměř vůbec nerostly. Starší populace v důchodovém věku však vzrostla o neuvěřitelných 53 procent, z 9 procent celkové populace v roce 2010 na 13 procent při posledním opatření. V důsledku toho je dnes sotva 3,5 procenta lidí v produktivním věku k dispozici na podporu každého důchodce, což je pokles oproti 6,5 procentům v letech 2000 a 5.

Abychom pochopili ekonomický význam této situace, zvažte zátěž tří pracovníků. Musí živit sebe, své osobní závislé a třetinu všeho, co každý důchodce potřebuje. Žádní tři pracovníci nikde, alespoň v průměru, nejsou dostatečně produktivní, aby tuto potřebu zvládli. Ekonomické napětí bude mnohem větší, než naznačují hrubá čísla, protože velká stárnoucí populace nutně odčerpá pracovníky z každodenní výroby – vývoz, stroje, spotřební zboží – do lékařských a jiných pečovatelských služeb, které starší lidé potřebují. Tento stále akutnější nedostatek pracujících rukou a myslí připraví Čínu o přebytek produkce a bohatství, které jsou nezbytné pro investice, které tato nebo jakákoli jiná ekonomika,

Škodlivější je, že tyto demografické údaje budou mít také významné a nepříznivé finanční důsledky. Důchodové potřeby těchto důchodců si vynutí značné půjčky místním vládám i Pekingem. Čína již nese výraznější dluhové břemeno než většina zemí, včetně Spojených států. Nakonec veškerý dluh – veřejný i soukromý – dosáhl ekvivalentu asi 52 bilionů dolarů, což je na hranici trojnásobku velikosti ekonomiky. Jistě, Washington nese větší dluhové břemeno než Peking, ale je to proto, že Peking přesouvá potřeby půjčování –

například na podporu výdajů na infrastrukturu – na místní vlády. Požadavky na důchody toto břemeno ještě zvýší a nevyhnutelně vytlačí projekty podporující růst, které v minulosti tolik udělaly pro rozvoj Číny.

Pro kompenzaci těchto nepříznivých dopadů může Peking udělat jen málo. Před několika lety si úřady konečně uvědomily potenciální ekonomické škody politiky jednoho dítěte. Zrušili zákon a povolili početnější rodiny. Ale i kdyby Číňané okamžitě využili výhod tohoto liberálnějšího prostředí, trvalo by patnáct až dvacet let, než by tato změna mohla mít vliv na relativní velikost populace v produktivním věku v zemi. Jak to tak je, míra porodnosti v zemi v reakci na nový zákon nezvýšila. Čína pravděpodobně nezažije ani vlnu talentovaných přistěhovalců, kteří by rozšířili řady pracujících. Naopak, Čína pravidelně zažívá více migrace ven než přistěhovalců.

Jediná další cesta, která je otevřená pro úlevu, spočívá ve zvýšení produktivity pracovníků. Za tímto účelem Peking zdůraznil vývoj a přijetí umělé inteligence (AI) a robotiky. Čína se skutečně stala světovým lídrem v těchto oblastech. Tyto trendy bezpochyby časem nahradí práci algoritmy, počítači a stroji a učiní relativně omezenou pracující populaci země produktivnější než dnes. Umělá inteligence a robotika mohou také pomoci tím, že omezí potřebu fyzické práce, a tím umožní Číňanům pracovat ve vyšším věku než v minulosti. Ale tyto věci mohou zajít jen tak daleko, v neposlední řadě proto, že jejich vývoj vyžaduje velké investiční výdaje, které bude mít Čína, jejíž pracující populace již čelí nemožným požadavkům, jen s obtížemi.

Tempo růstu Číny se již výrazně zpomalilo. Většina zdrojů odhaduje, že reálná ekonomika loni vzrostla pouze o 2 procenta. Uzamčení Covid právem vzalo většinu viny za tento radikální nedostatek z historického tempa expanze této ekonomiky. Letošní znovuotevření ekonomiky pravděpodobně povede k výraznému nárůstu růstu. Ale za takovými přechodnými výkyvy se nepříznivé dopady demografické

reality země zdvojnásobí. Čína si zajisté zachová významnou ekonomiku i tváří v tvář této realitě, ale ani její absolutní velikost, ani její tempo postupu nebudou odpovídat kdysi oblíbenému výhledu čínské ekonomické dominance uprostřed silného růstu.

Milton Ezrati je redaktorem The National Interest , pobočkou Centra pro studium lidského kapitálu na Univerzitě v Buffalu (SUNY), a hlavním ekonomem společnosti Vested, komunikační firmy se sídlem v New Yorku. Jeho posledními knihami jsou Thirty Tomorrows: The Next Three Decades of Globalization, Demographics a How We Will Live and Bite-Sized Investing .

Obrázek: Shutterstock.